

Список використаних джерел:

1. Кузнецова С. А. Фінансовий менеджмент [текст]: навч. посіб. / С. А. Куз– нецова. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 12 с
2. Ситник Л.С. Фінансовий менеджмент: навч. Посібник для студ.вищих навч. Закладів/ Л.С. Ситник. – К.: ЦУЛ, 2006. – 352с. 232
3. Фінансовий менеджмент: підручник / [Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. та ін.] – К.: КНЕУ, 2005. – 535 с.

ПРОВІДНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ В УКРАЇНІ (ЗА УМОВИ ВОЕННОГО СТАНУ)

К.Є. Каліна

Україна, м. Харків, Харківський національний медичний університет,
к.п.н., доц.

Є.А. Громко

Україна, м. Харків, Харківський національний медичний університет,
студентка

Повноцінне та якісне виконання завдань військової психології (далі ВП), особливо під час військового стану в Україні, вимагає від таких спеціалістів достатньої кваліфікації, тобто необхідного багажу теоретичних знань, практичних умінь та навичок і навіть особистісних характеристик. Бойові дії на Сході України з 2014 року, якісні та кількісні зміни ЗСУ та Медичних сил у їх складі, поточне протистояння України агресору продемонстрували особливу потребу у якісно підготовлених військових психологах, значимість і необхідність їхньої професійної діяльності для психічного здоров'я військових, моральної боєготовності та психологічної стійкості, що має безпосередній вплив на результат воєнних операцій та підготовки військових в мирний час [1, с. 46].

Метою дослідження є аналіз та обґрунтування завдань ВП щодо формування професійних компетентностей військових психологів у контексті їхньої практичної діяльності під час військового стану.

Дослідження наукової літератури та даних ЗМІ щодо теоретичних та практичних основ підготовки військових психологів було проведено за допомогою теоретичних методів аналізу, синтезу, узагальнення та систематизації.

ВП як прикладна галузь психології ставить перед собою низку завдань, загальною метою яких є дослідження та вирішення індивідуальних, групових і загальних психологічних проблем, що виникають у процесі підготовки військовослужбовців, за умови ведення війни та післявоєнної психологічної реабілітації [3]. До основних напрямів діяльності сучасних українських військових психологів належать професійно-психологічний відбір військовослужбовців, дослідження та моніторинг військових у психологічному контексті, консультування, навчання та тренінги для командування й особового складу, індивідуальна та групова робота з військовими та їх родинами, їх психопрофілактика та супровід.

Проведення повноцінної діяльності військового психолога в Україні, як і у відповідній світовій практиці, не можливе без базової теоретичної підготовки. Результатом такої підготовки є оволодіння майбутнім спеціалістом природничо-науковими базовими засадами психології: поняття про структуру та функції свідомості, реалізацію функцій центральної та периферичної нервової системи у вигляді рефлексів та поведінкових актів, анатомічні, фізіологічні та патофізіологічні основи функціонування психіки людини у нормальних та військових умовах, в умовах бойової підготовки, безпосередньо в бою та в післябойовий період. Вивчення таких науково-теоретичних основ ВП дає уявлення майбутнім фахівцям про психологічну структуру особистості цивільного та військового, її особливості та тонкощі, що у перспективі дають можливість здійснювати якісну висококваліфіковану практичну діяльність [4, с. 14].

До професійних компетентностей військових психологів належить низка умінь, що полягають у здатності виявити потребу у психологічній допомозі за вербальними та невербальними ознаками, вчасно надати ефективну першу психологічну допомогу військовим і цивільним у надзвичайних умовах та продовжувати її протягом необхідного терміну, проводити інструктивну діяльність для військових щодо взаємодії з побратимами у побутових і бойових умовах, а також коректної комунікації з цивільними особами. Військовий психолог повинен володіти методами психологічного управління військовим колективом, що спрямоване, насамперед, на стабілізацію психологічного стану військових та гармонізацію відносин і взаємодії у підрозділах; володіти прийомами попередження та вирішення конфліктів. Інструктивна діяльність передбачає навчання військового складу основам психологічної самопомоги та допомоги побратимам у разі погіршення бойової обстановки, поранення, потрапляння у полон, взяття у заручники тощо. [4, с. 173].

Навички першої психологічної допомоги належать до базових компетентностей, що не є фаховими, тому використовуються для допомоги як цивільним, так і військовим і, у свою чергу, є важливими не лише для військових психологів, але й для військовослужбовців, командування, військових медиків, парамедиків, волонтерів і цивільних осіб. Оволодіння протоколами першої психологічної допомоги в Україні включено у програму підготовки військових, волонтерів, представників міжнародних гуманітарних організацій (наприклад, Червоний хрест). Серед цих протоколів базовими вважаються «ССС» (спостерігай – слухай – спрямовуй), «РІЗУ» (розум – ініціатива – запитання – усвідомлення) та ін. [5, с. 12].

До професійних компетентностей військових психологів належить фізична підготовка та елементи військової підготовки. У зв'язку з тим, що психолог супроводжує військові угруповання і фактично є їх членом в умовах бойових дій, він зобов'язаний володіти базовими знаннями елементів

військової тактики та бути підготовленими фізично відповідно до нормативів, установлених для Збройних сил України [2].

Щодо особистісних якостей, вони є одними з найбільш важливих для результативної роботи психолога попри те, що їхню підготовку забезпечити неможливо. Важливими серед них є моральна стійкість, психологічна витривалість, почуття відповідальності та обов'язку, емпатія, організованість, оптимізм, відкритість, професійна допитливість, спостережливість, креативність, гнучкість поведінки, здатність до рефлексії, самостійність суджень, вміння швидко приймати рішення тощо [2]. Формування особистісних компетентностей майбутніх військових психологів відбувається у процесі морального, психологічного, соціального та професійного становлення особистості, у процесі навчання, оволодіння теоретичним матеріалом, формування практичних навичок тощо.

Підготовка військових психологів в Україні відбувається на різних рівнях: волонтерському та професійному. Для отримання кваліфікації волонтера з військової психології кандидат може пройти підготовчий курс та отримати відповідну сертифікацію. Для отримання більш ґрунтовної кваліфікації слід отримати вищу освіту за спеціальністю «053 Психологія» або «222 Медицина» та додатково пройти навчання на військовій кафедрі відповідного закладу вищої освіти [3].

Професія військового психолога передбачає формування професійних компетентностей, що включає у себе володіння необхідним набором теоретичних знань, низкою практичних навичок, високим рівнем військової та фізичної підготовки, моральними якостями. Такі різносторонні компетентності сприяють розвитку військової психології за рахунок виконання основних завдань. Оптимізація підготовки військових психологів з урахуванням сучасної ситуації в Україні сприяє підвищенню результативності діяльності складу ЗСУ, їх відповідності міжнародним стандартам та створює передумови для поглиблення наукових досліджень у галузі ВП.

Список використаних джерел:

1. Алещенко В. І. Військова психологія: ретроспективний аналіз та подальший розвиток / В. І. Алещенко // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2015. – № 2. – С. 46-53.
2. Армія Інформ: https://armyinform.com.ua/військовий_психолог
3. Військова психологія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Військова_психологія
4. Основи військової психології : навч. посіб. / Г. В. Бондарев, П. П. Круть ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. – 272 с.
5. Перша психологічна допомога. Посібник для членів загону швидкого реагування Товариства Червоного Хреста України – м. Київ, 2017

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ

І.Ю. Кір'янова

Україна, м. Дніпро, комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», студентка I курсу II освітнього рівня вищої освіти

Буремні події останніх місяців показали значення і велику цінність окремої особистості, її роль у суспільно-історичних змінах. Одночасно стала очевидною необхідність соціально-психологічного захисту і психологічної допомоги як окремим людям, так і цілим соціальним групам. У часи соціальних потрясінь якраз і виявляється увесь наявний потенціал особистості.

Високі вимоги життя до організації виховання і навчання змушують шукати нові, більш ефективні психолого-педагогічні підходи, націлені на приведення методів навчання у відповідність з вимогами життя.